

«Belə ucalasan ucalanda da»

Azərbaycan ədəbiyyatının inkişaf yolu, təşəkkül tarixi uğurlarla dolu olsa da, son dərəcə keşməkeşli olmuşdur. Belə ki, ədəbiyyatımızın yüksələn bir xətt üzrə dinamik inkişafında respublikamızın ayrı-ayrı bölgələrinə yaranmış ədəbi məktəblərin rolu, əhəmiyyəti danılmaz faktdır. Gəncə, Şamaxı, Naxçıvan, Təbriz, Göyçə, Qarabağ ədəbi məktəbləri kimi, Qazax ədəbi məktəbinin Azərbaycan ədəbiyyatının dolğunlaşmasında müstəsna yeri vardır.

Molla Pənah Vəqif və Molla Vəli Vidadi əvəzsiz ustad, ölməz sənətkarların misilsiz zəngin yaradıcılığı sayəsində XVIII əsrdə yaranan Qazax ədəbi məktəbinin ana dili şeirimizin formalaşmasında sonsuz xidməti olmuşdur. Elə Vəqif də Vidadi də gücünü şifahi xalq ədəbiyyatından, xüsusən də aşıq ədəbiyyatımızdan, aşıq şeirimizdən almaqla şeirlərinin dilini ərəb və fars mənşəli sözlərdən təmizləmişlər.

Belə şairlərdən biri də Qurban Musayev (1926-1977) olmuşdur. O, Vəqif, Vidadi, Vurğun ənənələrinə dərinləndirən yiyələnərək Qazax ədəbi məktəbinin layiqli davamçılarından olmuşdur.

**Ağ günlərin, xoş-xoş novrağın ola,
Əməyin, zəhmətin bayrağın ola...
Xalqı gören gözün çırağın ola!
Belə ucalasan ucalanda da!...**

İstedadlı müəllim, bacarıqlı pedaqoq, gözəl el ağsaqqalı kimi eldə-obada, mahalda tanınan və sevilən Qurban müəllim, bütün bu sadaladığım titullarla

yaşaşı, o hər şeydən öncə, bir söz adamı, söz sərrafı kimi də el arasında ülvü bir sevgilə ürəkləri fəth edə bilmişdi. Qəlbi tez-tez bir köçəri quşa dönen şair ilhamının qanadlarında uçmağı bacaran bir sənətkar olmuşdur.

**Bax belə sinədə ürək qoşadır,
Belə ürək sevanləri yaşadır.
O ürək ki, yanmaq ona peşədir,
O ürəkdə alov olur, köz olur.**

Qurban Musayevin sağlığında üç kitabı çap olunub; "Mən ocaq yeriyəm" (1991), "Mən qoca palıdam" (1993) və "Mən belə Qurbanam" (1997). Bu kitabların hər biri kitabsevərlərin-söz aşıqlarının stolüstü, kitabı olub və oxucuların dərin sevgisini qazanıb.

Çox təəssüflər olsun ki, "Mən belə Qurbanam" kitabı sağlığında çapa getsə də, şair bu kitabının üzünü görə bilməmişdir. Qurban müəllimin dördüncü "Haqqın Qurbanı" kitabı isə ölümündən yeddi il sonra doğmalarının vasitəçiliyi ilə gözəl şairimiz Yusif Nəğməkarın redaktorluğuyla 2014-cü ildə çap olunmuşdur.

Qurban Musayevin hansı şeirinə nəzər yetirirsən yetir, arada onun özünü, "məni"ni və hər şeydən öncə isə şairin iç dünyasının poetik mənzərəsini-tablosunu görürsən. Bu da mənəcə şairin ən böyük uğurlarından biridir.

**Qurban, dərd çoxalib, can qorlanmamış,
Dizlər yerə gəlib, göz torlanmamış.
Düşman sevinməmiş, dost korlanmamış,
Gəlibən kişitək, get kişi kimi!!!**

Qurban müəllimin şeirlərini mövzu baxımından analiz etdikdə görürsən ki, o şeirlərinin mövzusunu nə dağdan-aranıdan, nə də ki, ərşdən-fərşdən götürür, özünün hər gün gördüyü və canlı şahidi olduğu-özünün də iştirakçısı olduğu həyat həqiqətlərindən götürür, öz yaradıcılıq üslubu, yaradıcılıq dəst-xətti ilə ürəkləri oxşaya-oxşaya poetik bir dillə təsvir edir, hər kəsin sevbə biləcəyi poetik don geydirir. Bunu isə ancaq alqışlamaq olar.

**Lap doğrusu əzəl başdan,
Doymadım bir çatmaqışdan.
Erkək atdan, qumral qoçdan,
Halal vardan xoşum gəlir.**

Qurban Musayevin folklorumuzdan, aşıq şeirimizdən və klassik poeziyamızdan gücünü alan "palıd pöhrəsindən suyunu içən" poeziyasından danışmaqdan, şeirlərinin, qanadlı misralarının şəhədinə bələnməkdən, şəhdi-şiresini içməkdən doymaq olmur.

**Özü güldən gözəl bu bəxtəvərə,
Bir baxın, əlində gül də gəzdirir.
Qaşları, gözləri nələr danışır,
Ərinmir ağzında dil də gəzdirir.**

Şair fikirlərini, poetik düşüncələrini o qədər sadə, o qədər şirin bir dillə ifadə edir ki, buradan da, saz-söz, könül-sənət dünyasında onun hansə zirvəyə qalxmasının, hansı zirvəni fəth etməsinin canlı şahidi olursan.

**Səhər çağı maral çıxıb
Süzdü dağı gülə-gülə.
Bulandırdı nahaq yerə
Buz bulağı gülə-gülə.**

Bu cür şeirləri oxuduqca heyrətlənməyə, qibte etməyə bilmirsən. Adama elə gəlir ki, Qurban müəllim şeir yazmamış, sıradan bir həmsöhbəti ilə könül duyğularını bölüşmüşdür.

**Ay əli tutanlar, bilin, dünyadan,
Neçə şirin-şirin canlar gedibdi.
Qılınc çəkən, at aynadan, baş kəsən,
Paşalar, sultanlar, xanlar gedibdi.**

Şair heç də şeir yazmaq xatirinə şeir yazmayıb, o sözü ilə könüllər arasında ülfət körpüsü yarada bilibdir. Onun sözbə verdiyi dəyər, sənət haqqındakı poetik fikirləri olduqca gözəl və mükəmməldir.

**Gözəl, gözden gizlənmə heç,
Bil, gəzirsən göz içində.
Dinməsən də sənə, çatan
Sözü anla söz içində.**

Şairin həsrət, nisgil dolu bu cür şeirlərini oxuduqdan sonra, özündən asılı olmadan hayqırmaq istəyirsən: şair, o torpaqdakı əbədi beşiyində rahat uyuya bilərsən, əldən verdiyimiz torpaqlarımızın hamısı rəşadətli ordumuzun və mərd oğullarımızın ölməzliyi sayəsində artıq bir-bir geri qaytarılır. Vaxtı ilə necə də gözəl demisiniz:

**Vətən üçün can qoyanlar,
Canınıza qurban olum!**

**Ələsgər Taliboğlu,
AYB-nin üzvü, M.Araz
mükafatı laureatı, şair-publisist.**

**.....Cəsur, igid adınıza,
Sanınıza, qurban olum!**

Qurban müəllimin yazdığı istər sabirənə satirik şeirləri, istər təbiəti tərənüm edən şeirləri, istərsə də ənənəvi şeirləri insanların estetik zövğünün inkişafına və idrakının kamilləşməsinə xidmət etməsi son dərəcə ürəkaçandır. Vətəninə, xalqına, elinə, obasına etdiyi əvəzsiz xidmətinə əlahəzrət sözünün köməkliyi ilə belə ifadə etmiş olur.

**Qurban şəndi hər çağında,
Aranında, yaylağında.
Öləndə də qucağında,
Qalasıyam bu torpağın.**

Və sonda belə bir qənaətə gəlirik: Qurban Musayevin sözdən ucaltdığı Qurban qalası, Qurban zirvəsi yaşamaq haqqı qazanmış qalalardan, zirvələrdəndir. Nə xoş ki, ucalanda da belə ucalasan, haqqın Qurbanı kimi....sözdən asıla-asıla, ürəklərə səpdiyin hənirtidən, qordan, közdən asıla-asıla...